

4-12-1989: Burgeractivisten bezetten Stasi-centrales

[Achtergrond](#) - 4 december 2019 - Auteur: Lynn Stroo

Na de val van de Muur vreesden Oost-Duitse burgerrechtenactivisten dat de geheime dienst de Stasi waardevolle dossiers zou vernietigen. Op 4 december 1989, precies 30 jaar geleden, bezetten zij daarom Stasi-centrales in Erfurt en andere steden in de DDR. Zo hebben zij veel Stasi-aktes veilig weten te stellen. Een mijlpaal in de vreedzame revolutie.

In de vroege ochtend van 4 december 1989 bevestigde een Stasi-medewerker, waarschijnlijk van het hoofdkwartier in Berlijn, op de Oost-Duitse radiozender *Berliner Rundfunk* geruchten dat de Stasi haar geheime dossiers aan het vernietigen was. “Ik heb gezien dat mijn leidinggevende documenten meenam naar het ketelhuis”, [zei de medewerker op de radio](#). Bovendien had hij verbrande papierresten zien liggen en uit de schoorsteen zien komen.

Het Ministerium für Staatssicherheit (Stasi) had haar eigen burgers jarenlang massaal bespioneerd en onderdrukt. De dienst beheerste het leven van de DDR-burgers [tot in het absurde](#). In 1989 had de Stasi 91 duizend medewerkers in dienst. Daarnaast beschikte ze over 189 duizend ‘Inoffizielle Mitarbeiter’ (IM), gewone burgers die hun landgenoten vrijwillig of gedwongen bespioneerden.

Tijdlijn Duitse eenwording

[Van de val van de Muur tot de eenwording](#)

Na de val van de Muur kreeg de Stasi half november een nieuwe naam. Het ‘Amt für Nationale Sicherheit’ (AfNS) bleef actief, ook toen op 3 december het [Zentralkomitee was afgetreden](#), het hoogste machtsorgaan in de DDR. Voor de burgerrechtenactivisten was de AfNS een variant van de Stasi en ze eisten dat de dienst werd opgeheven.

Bezetting Stasi-Zentrale Erfurt

Het bericht op de Berlijnse radio bereikte op 4 december ook Gabriele Stötzer, lid van het burgerinitiatief ‘Frauen für Veränderung’ in Erfurt. “Ik voelde heel sterk dat we dat (de vernietiging van dossiers, red.) in Erfurt moesten voorkomen”,

vertelt ze in het boek '[Statiegeld voor mijn moeder](#)'. “Samen met vier andere vrouwen besloot ik op vreedzame wijze de Stasi-centrale te bezetten. Daarvoor trommelden we alle mensen en groepen op die we kenden. Een van ons belde bijvoorbeeld talloze boekwinkels en bibliotheken in Erfurt met de boodschap: 'Jullie moeten nu naar de kantoren van de Stasi komen! Hou op met werken en ga ernaartoe!'”

Steeds meer mensen sloten zich bij de actie aan. Ook een plaatselijk vervoersbedrijf hielp mee door met een vrachtwagen de toegang tot het Stasi-complex te blokkeren. “Met ruim honderd man hebben we uiteindelijk op 4 december 1989 het eerste Stasi-kantoor in de DDR bezet”, aldus Stötzer. De activisten wisten de Stasi-archieven te verzegelen en zo voor vernietiging te behoeden. ([Bekijk hier foto's van de bezetting van de Stasi-Zentrale in Erfurt](#))

“De bezetters hadden geen idee in welk gevaar ze zich begaven”, zei een voormalig medewerker van de Stasi-centrale in Erfurt onlangs in een interview met de [regionale zender MDR](#). Onder de schuilnaam Andreas Schuster vertelt hij zijn ervaringen van die dag. Schuster liep met een aantal bezetters door het pand en ze kwamen in een kelder waar ze resten van vernietigde dossiers ontdekten. De activisten namen een groot risico, aldus Schuster. “De CIA of een andere vergelijkbare dienst had zo’n actie niet zomaar laten gebeuren.” De Stasi-medewerkers hadden van hogerhand de opdracht gekregen geen geweld te gebruiken tegen de activisten.

Vleugellam

Door de bezetting in Erfurt beval het nieuwe hoofd van de AfNS, Wolfgang Schwanitz, alle Stasi-kantoren te stoppen met het vernietigen van papierwerk, [schrijft de BStU](#), de organisatie die de Stasi-archieven beheert. De ambtenaren moesten de burgerrechtenactivisten tegemoet komen, maar ze werden verzocht

gevoelige dossiers achter te houden. De poging om meer bezettingen te voorkomen was tevergeefs. Nog dezelfde dag drongen activisten Stasi-centrales binnen in onder meer Leipzig, Rostock, Suhl, Halle en Gotha. Ook hier werden dossiers veiliggesteld.

'Samen met vier andere vrouwen besloot ik op vreedzame wijze de Stasi-centrale te bezetten'

Eind december 1989 waren van de 15 regionale Stasi-kantoren in de DDR nog maar acht beperkt in bedrijf. Het hoofdkwartier van de Stasi in Berlijn bleef nog enige tijd functioneel, maar op 15 januari 1990 werd ook dat bezet. Zo'n 2000 demonstranten drongen de binnenplaats en de gebouwen binnen en richtten daar een ravage aan, meldt de [Bundeszentrale für politische Bildung](#). Met de overname van het laatste Stasi-bastion was de geheime dienst definitief vleugellam.

[Foto's](#) waarop burgers tussen de Stasi-papieren snuffelen zijn inmiddels beroemd. "De meeste mensen kennen de beelden van de bezetting van de hoofdkantoren in Berlijn, maar dat gebeurde pas midden januari", vertelt Stötzer in 'Statiegeld voor mijn moeder'. "Het werkelijke begin werd gemaakt in Erfurt. Toen de Stasi in Berlijn werd bestormd, wisten de bezetters al: ze gaan niet schieten, er wordt geen geweld gebruikt. Dat wisten wij in Erfurt nog niet, wij namen een risico."

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/34627/4-12-1989-burgeractivisten-bezetten-stasi-centrales>